

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Meta Larsen bliver 60 år	side 3
Den nye landbrugslov	side 3
Årsmødet 1994	side 4
Fremtiden i organisationerne	side 11
Nyt fra kredsene	side 12
Zakarias Nielsen 150 år	side 13
Fynske egnsretter	side 14
Østrupgård på Sydfyn	side 15

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

Juni - Juli 1994

Nr. 310 - 52. årgang

Årsmødeudflugten bragte 240 deltagere til Laura og Poul Hviids slægtsgård - Timesgård ved Assens.

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Bjerggårdsvangen 9, 2840 Holte,
tlf. 42 80 25 37. Træffes bedst tirsdag og efter kl. 17.
Postgiro nr. 8 08 31 42

Ejendomskonsulent:

Anders Frederiksen, Søndertoften 17, 9500 Hobro,
tlf. 98 51 10 25. Telefax 98 51 16 16

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gårdejer Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf. 64 85 11 74

Næstformand:

Gårdejer Peder Møller Frifelt,
»Lindegård«, Tyndkærvej 7,
6823 Ansager, tlf. 75 24 30 87
(Formand: Bladudvalget)

Gårdejer Vagn Mathiasen,
»Solgaard«, Toeltvej 4, Langerød,
3480 Fredensborg, tlf. 42 19 38 37
(Formand: Nordsjællandskreds)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Gårdejer Poul Ancher Hansen,
»Stensebygaard«, Stensebyvej 23,
3730 Nexø, tlf. 56 48 84 60
(Formand: Bornholms Amt)

Gårdejer, fhv. borgmester
Verner Larsen, »Biltrisminde«,
Åbovej 17, Herlufmølle,
4160 Herlufmagle, tlf. 53 75 11 61

Gårdejer Arne Højland,
Bakkedraget 3, 4270 Høng,
tlf. 58 85 28 41
(Formand: Vestsjællands Amt)

Gårdejer Meta Larsen,
Kornagervej 54, 4640 Fakse,
tlf. 56 73 09 20
(Formand: Sjælland-Syd)

Proprietær Jens Peder Skov Jensen,
»Hobygården«, Hobyvej 37,
4983 Dannemare, tlf. 53 94 41 63
(Formand: Lolland-Falster afd.)

Gårdejer Hans Peder Madsen,
»Mariesminde«, Mariesmindevej 99,
5550 Langeskov, tlf. 65 97 23 21
(Formand: Fynskreds)

Gårdejer Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelby 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Gårdejer H.C. Clausen,
»Holmbogaard« Langbro 2 A,
Ullerup, 6400 Sønderborg,
tlf. 74 46 12 86
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Gårdejer Ernst Plagborg,
Plagborgvej 19, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Gårdejer Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrumsager Hovedgaard,
Skrumsagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Gårdejer Mads Andersen,
Skårupvej 4, Hanning, 6900 Skjern,
tlf. 97 36 20 74
(Formand: Ringkøbing Amt)

Gårdejer Holger Buch Juul,
Ribevej 13, Ødsted, 7100 Vejle,
tlf. 75 86 50 21
(Formand: Vejle Amt)

Gårdejer Anders Knudsen Pedersen,
»Kjærsgård«, Skadholsvej 5,
Gjærbøl, 7732 Snedsted,
tlf. 97 93 42 71

Gårdejer Jens Kr. Nielsen,
Toftgård, Vrouvej 15, Vroue,
7800 Skive, tlf. 97 54 70 31
(Formand: Midjysk kreds)

Gårdejer Henry Slemming,
»Ryttergaarden«,
Hammelevvej 23, Hammelev,
8500 Grenå, tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalget
og Århus Amt)

Gårdejer A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3 b, Grydsted,
9240 Nibe, tlf. 98 35 16 03
(Formand: Udvalget for økonomiske
og landbrugsmæssige sager og
Himmerlandskreds)

Gårdejer Esben Saksager,
»Saksager«, Saksagervej 190,
9760 Vrå, tlf. 98 98 80 16
(Formand: Vendsysselkreds)

Gårdejer Ingrid Houbak,
»Gedemaalsgaard«,
Sakstrupvej 32, Bjergby,
9800 Hjørring, tlf. 98 97 10

Formanden skriver

En lille sommerhilsen fra det fynske, med en varm tak til alle der var med til at gøre vort årsmøde til en succes.

Det gælder først og fremmest vore medlemmer, der trofast møder op år efter år, og dermed skaber en atmosfære der gør, at de lokale arrangører altid lægger mange kræfter i arrangementet.

Det gælder også i år, og der skal lyde en varm tak til mine kolleger i den fynske bestyrelse for den arbejdsindsats, der er lagt forud for årsmødet, og ikke mindst til dem, der på fortræffelig vis guidede busserne igennem det vestfynske landskab.

Jeg tror også vi havde en heldig hånd i valget af besøgssteder til søndagsudflugten, hvor vi fik besøgt to særdeles seværdige gårde.

Vi står til stadighed i taknemmelighedsgæld til de mennesker, der vil ofre megen tid og meget arbejde på at modtage så stort et selskab på deres private enemærker.

Et af de mange gamle mundheld der går i landbruget hedder: »Maj kulde gør laderne fulde«, så derfor har vi vel grund til nogen optimisme, og her hos os står der nogle flotte afgrøder, og kun vinter-rapsen ser generelt ikke godt ud.

Vi har fået ca. 40 mm regn i maj måned, og mangler ikke noget nu, hvis vi blot kunne få noget varme til vore afgrøder, og her har vi da fælles interesser med feriefolket og de mange turister, der besøger vort smukke land.

Der er i de sidste par uger faldet mange gnubbede ord om den nye landbrugslov, og jeg skal ikke føje noget til, men blot beklage, at det ikke lykkedes at opnå et bredt forlig i folkettinget om en lov, som det samlede erhverv kunne støtte.

Det lover ikke særlig godt for det nødvendige samarbejde imellem organisationerne.

Det må det samlede erhverv se med bekymring på.

Hermed de bedste hilsener med ønsket om en god sommer!

Carl Martin Christensen.

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 34 44, lokal 35
(onsdag kl. 11-15), fax 86 48 41 82

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard,
Fløjstrupvej 29, 8900 Randers,
tlf. 86 49 43 03

Gård- og slægtsundersøgelser:
Bo Johansen, Stevnsvej 46,
Strøby Egede, 4600 Køge,
tlf. 56 26 62 22 efter kl. 18

Else-Margrethe Ransy,
Udbygade 19, 2200 København N,
tlf. 35 37 73 22 kl. 18-21
(fortrinsvis folketællinger)

Redaktion:

Ole G. Nielsen,
Lundforlundvej 8, 4200 Slagelse,
tlf. 53 58 40 16

Nr. 311 udkommer omkring 20. septem-
ber. Stof til dette nummer skal være hos
redaktøren inden den 20. juli.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Korsør Bogtryk ApS
4220 Korsør, tlf. 53 57 79 43

Meta Larsen bliver 60 år

Fredag, den 17. juni 1994 fylder Meta Larsen, Fakse 60 år. - I den anledning skal der, her i vort blad, bringes en hjertelig lykønskning.

Denne hilsen skal selvfølgelig omfatte Meta's virke i vor forening, selvom det kunne være fristende at fortælle om Meta's landmandsgerning på fødegården »Skovvang« ved Fakse.

Der kunne også fortælles om hendes store interesse for haver, og herunder om den smukke have, hun har skabt på »Skovvang«.

Længe inden jeg blev aktiv i Slægtsgårdsforeningen, havde jeg kendskab til Meta's store indsats for forenin-

gen. Siden har jeg haft den glæde, at få lov til at arbejde sammen med hende, både i den lokale forening »Sjælland Syd« og i hovedbestyrelsen.

Her blev jeg hurtigt klar over, at Meta nærer en meget stor interesse for, ja nærmest kærlighed til, slægtsgårdsarbejdet, og hun har en meget stor viden og indsigt om vort virke.

Jeg vil også fremhæve Meta's gode evne til at sætte os andre i arbejde, en absolut ros til formanden.

Meta kan lide mennesker, og det er interessant at iagttage, at når vi møder i vor forening, så ønsker de der kender Meta - og det er mange - at hilse på hende og få en snak. Som en deltager en gang sagde, ved en af vore sammenkomster i

kredsen: »har man ikke hilst på Meta, så mangler der noget!«

Dette viser, hvilket skattet kredsformand Meta er. Så samtidig med, at vi retter en stor tak til hende og ønsker tillykke med de 60 år, udtrykker vi ønsket om, at de må være aktiv hos os i mange år.

Verner Larsen.

Den nye landbrugslov ...

Den nye landbrugslov blev vedtaget i folketinget fredag den 27.05.1994. Den træder i kraft den 1. september 1994, og blev vedtaget med et meget spinkelt flertal. Det er ikke min opgave at bedømme de politiske aspekter. Jeg skal alene berøre nogle af de vigtigste lovændringer.

Krav om eget areal:

En alvorlig konsekvens for nogle landmænd bliver nok kravet om eget ejet areal. Det gælder dog ikke den mindste kategori, idet ejendomme med under 120 dyreenheder kun behøver at eje 25% af det nødvendige areal til opfyldelse af harmonikravet. Over 120 dyreenheder stiger kravet gradvist og stærkt, nemlig til h.h.v. 60% og 75% og til 100% når en bedrift bliver på 500 dyreenheder og derover.

Som det ses, vil der opstå store arealkrav til de store besætningsejere. Her kan harmonikravet kun i mindre grad opfyldes ved forpagterjord.

Suppleringsjordskrav:

De mindre ejendomme (under 70 ha) vil efter den nye lov få et mere reelt krav på suppleringsjord, og det fordrer ikke længer harmoniproblemer på den lille ejendom. Fortrinsstillingen kræver stort set kun, at man har under 70 ha, medens den der ønsker at erhverve jorden har over 70 ha.

Nu indtil 3 landbrugs-ejendomme:

Efter den nye lov vil det være muligt for en landmand at eje indtil 3 landbrug, og han har selvfølgelig kun bopælspligt på een landbrugsejendom. Kun een af de 3 ejendomme må være bygningsløs.

Konklusion:

Så vidt jeg kan se i skrivende stund, så har man forsøgt at modvirke nedlægnings af landbrug og at tilgodese udviklingen af de mindre ejendomme til bæredygtige enheder uden at forhindre en rationel samdrift af ejendomme. Det er måske et forsøg på »både at blæse og have mel i munden«.

Hvis mulighederne i øvrigt er tilstede, vil det være muligt at udbygge nogen af de slægtsgårde, som af een eller anden årsag er sakket agterud i udviklingen, f.eks. arealmæssigt.

Anders Frederiksen
Ejendomskonsulent, Hobro
Tlf. 98 51 10 25

Nyt trykkeri

Med denne udgave af »Slægtsgården«, har bladet gennemgået nogle forandringer, der gerne skulle være til det bedre.

Årsagen er, at Rosted Bogtryk, som har været vores trykkeri siden august 1986, er lukket. Derfor har bladudvalget indgået aftale med Korsør Bogtryk ApS, som er et trykkeri, der forventes at kunne leve med redaktørens særheder.

Det nye trykkeri har anden teknik, og har foreslået nogle forbedringer, og det må nu prøves af.

Herfra skal rettes en varm tak til Susanne og Jørgen Poulsen, Rosted Bogtryk for godt samarbejde gennem 47 udgivelser, og jeg glæder mig til et ligeså problemfrit samarbejde med det nye trykkeri.

Ole G. Nielsen.

Årsmødet blev uofficielt indledt med formiddagskaffe hos Kate og Carl Martin Christensen. Det er ved at være en tradition, at de medlemmer, der har tid, møder frem om formiddagen, og får en oplevelse mere.

Årsmødet 1994

Omkring 180 medlemmer af Slægtsgårdsforeningen havde lørdag, den 28. maj fundet vej til Kaaregaard på Nordfyn, hvor Kate og Carl Martin Christensen tog imod med kaffe og brød i haven. Denne uofficielle begyndelse af årsmødet har sin egen stemning, alle hilser og udveksler nyt siden man skiltes sidste år, men der var også tid til at tage den med ro ved bordene i haven.

Landsformanden Carl Martin Christensen bød velkommen og fortalte kort om gården, og fremhævede den gamle kværnsten, der lå ved terrassen. Den er 6000 år gammel, og det kan være mine biologiske forfædre, som har slidt ved den. Kværnstenen har Carl Martin Christensen selv fundet på sin mark tillige med en del andre oldsager.

Formanden for Fynskredsen Hans Peder Madsen takkede værtparret for den gæstfrie modtagelse og overrakte foreningens gave - et tempeltræ. Det blev tid til at se sig om på den gamle slægtsgård, og ikke mindst det hyggelige hjem, var genstand for megen beundring.

Efter formiddagens festlige møde, fulgte en køretur gennem Fyns smukkeste landskab til Fjeldsted Skovkro, hvor frokosten skulle serveres. Arrangørerne ville byde på noget ægte fynsk, så vi fik æggecake og bagefter rygeost.

Kl. 14.00 indledte årsmødet på Hindsgavl.

Kredsformanden Hans Peder Madsen bød velkommen til Fyn, hvor man glædede sig til at være vært for Slægtsgårdsforeningens medlemmer.

Efter Landsformandens velkomst, oplæste han en hilsen fra Karen og Jens P. Petersen, tidligere landsformand og foreningens æresmedlem. De var ikke tilstede i år, da Jens P. Petersen er blevet opereret for diskopolaps i nakken, og han er til genoptræning, men ellers havde de det godt.

Generalforsamlingen indledtes med valg af gårdejer Arne Jørgensen, Kærbyholm til dirigent.

Derefter fulgte formandens beretning, hvor han bl.a. sagde:

I det forløbne år har der været en dybgående debat i dansk landbrug, idet flere og flere har erkendt, at det manglende samarbejde mellem organisationerne ikke længere må være en stopklods i erhvervet.

På vort årsmøde i 1993 foreslog hovedbestyrelsesmedlem A.C. Winther Hansen, Ribe, at vi skulle gå ind i denne debat. Jeg var ikke ganske med på idéen, idet jeg fandt, at slægtsgårdsforeningens interesser lå langt fra dette problem.

Efter en debat i hovedbestyrelsen, hvor der var meget delte meninger om sagen, enedes vi om, at lade dette indgå i et udvalgsarbejde med henblik på at afklare vor holdning.

Jeg har et brev fra et medlem, der glæder sig over initiativet, og derefter spørger, hvad Slægtsgårdsforeningen vil opnå med det?

Jeg ser smilet i øjenkrogen og erkender, at foreningen ikke kan opnå noget derved, omvendt tror jeg ikke, vi sætter noget til!

Hvis vi ikke kan formidle et bedre klima i organisationslivet i dansk landbrug, så har vi gjort landbruget en tjeneste.

Jeg vil her understrege, at jeg glædede mig over den enighed på en række områder, der var blevet opnået i

forbindelse med forslaget til den nye landbrugslov.

I går blev landbrugsloven vedtaget med det snævrreste flertal. Uenigheden parterne imellem var ikke større end det havde kunnet lade sig gøre at blive enige. Derfor er det bleklageligt, at landbrugsloven ikke blev vedtaget i enighed.

Der er udsigt til afskaffelse af ejendomsskatten og istedet får vi en arealafgift. Landbrugets organisationer får tilbageført 160 mio om året fra ejendomsskatten. Om ejendomsskatten bliver afløst af en arealafgift, det må fremtiden vise, men jeg vil gerne understrege, jeg er imod lovgiverne på Christiansborg skal blande sig i, hvordan landbrugets organisationer skaffer de penge, som de skal bruge.

Der har i vinterens løb været en ophidset debat om forurening af drikkevand, ikke mindst på baggrund af nogle pesticide fund i vandet omkring nogle DSB arealer i Ejstrupholm.

Det er en debat vi alle må tage alvorligt, og jeg vil gerne understrege, at ingen landmand med respekt for sig selv ønsker at skade det omgivende miljø, med vore aktiviteter i landbruget.

Som udøver af et miljøfølsomt erhverv må vi selvfølgelig stille krav til os selv, men vi må også stille krav til dem, der producerer og dem der godkender de midler, der må anvendes.

Vi må kort og godt kræve, at når vi kører i marken med et godkendt produkt, som vi docerer inden for de foreskrevne rammer, så må vi have sikkerhed for, at vi ikke belaster den jord, vi skal leve af, eller det grundvand, som kommende generationer skal drikke.

Danmark skal fortsat være et land, hvor vandet kan drikkes direkte fra hanen, og vi har alle et ansvar for at det forbliver sådan.

Et sent forår er indhentet, og også vore vårafgrøder står godt. Altså en årstid der rummer optimisme for fremtiden i vort erhverv.

Vi har i de sidste uger oplevet en stigning i priserne på vor største produktion, svinene, og vi nærmer os nu de 10 kr. kiloet, som vel bør være den minimale pris, hvis produktionen skal give en fornuftig økonomi.

Vores organisation har ikke ændret sig i det forløbne år. Vi har nu kørt med et år med vort nye arkiv, og

Formanden for Fynskredsen Hans Peder Madsen gav landsformanden et tempeltræ som tak for gæstfrihed og til minde om dagen.

Det var iøvrigt Hans Peter Madsen, Carl Martin Christensen og Poul Mahler fra den lokale bestyrelse, som havde tilrettelagt årsmødet og udflugten.

arkivudvalgsformand Henry Slemming vil berette herfra. Jeg tror, vi har fundet et blivende sted, og vi vil få megen glæde af det samarbejde, der sker på Gl. Estrup, både med museerne, og de mange sideløbende aktiviteter, der finder sted.

Vores løbende kontakt til medlemmerne, Slægtsgården kører sundt og godt, hvilket bladudvalgsformanden Møller Frifeldt vil fortælle om.

Jeg tror den opbygning vi nu har, med 15 lokalkredse, giver den bedste organisation, og den bedste kontakt til vore medlemmer. Jeg glæder mig over den stabile aktivitet, der finder sted, og konstaterer, at vore medlemmer fortsat slutter op om vore aktiviteter.

Vi må desværre konstatere en mindre tilbagegang i medlemstallet. Vi kender medlemmernes aldersmæssige sammensætning, og må derfor leve med en løbende afgang, og vi har ikke helt kunne erstatte den naturlige afgang med nye medlemmer. Derfor vil jeg gerne opfordre vore medlemmer til, at gøre en indsats for at skaffe nye medlemmer.

Til slut vil jeg gerne rette en tak til de medlemmer rundt i landet, der trækker læsset i de lokale foreninger, og dermed er med til at give foreningen et ansigt udadtil, samtidig med at de giver vore medlemmer nogle gode oplevelser.

En tak til hovedbestyrelsen for et engageret arbejde. Vi er ikke altid enige, men vi får gennem en livlig debat snakket tingene igennem, og når frem til nogle resultater, der binder Dansk Slægtsgårdsforening sammen, til det den er.

Og ikke mindst en tak til de mennesker der arbejder for os. - Sekretær, redaktør og medarbejdere på arkivet udfører et stort og uegennyttigt arbejde til gavn for foreningen og vore medlemmer.

Uden jeres indsats gik meget tabt i vor organisation. Men uden medlemmers indsats var der ingen forening, og derfor skal der herfra lyde en varm tak til de medlemmer, der holder flammen levende.

Arkivudvalget

Henry Slemming, der er nyvalgt formand for arkivudvalget, kunne i sin beretning meddele at besøgstallet var firedoblet i det år, der er gået siden indflytningen på Gl. Estrup.

Arkivet er ved at blive moderniseret, i det de gammeldags arkivkapsler, hvor papiret skulle stå lodret, er udskiftet til de tidsvarende arkivkasser, hvor papirerne ligger ned. Det er en forbedring, da det både skåner arkivalierne og kræver mindre plads.

Slægtsgårdsarkivet er ved at gå ind i EDB-alderen, og det sker på en sådan måde, at arkivet kan kommuni-

kere med andre arkiver i den danske arkivverden.

Arkivar E. Overby orienterede om gæstende grupper og udenlandske besøgende, samt redegjorde for de betydeligste donationer til arkivet.

Bladudvalget

Peder Møller Frifelt sagde i sin beretning, at bladudvalgets beretning for året, som er gået, må helt naturligt begynde med en tak til alle, som har bidraget med artikler til Slægtsgårdsbladet, som kun honoreres med bladudvalgets varmeste tak!

Alligevel får vi fortløbende stof til bladet, som flere i årets løb har fortalt mig, at de læser med glæde og interesse.

Fornylig fik jeg også brev fra en af Slægtsgårdsforeningens veteraner, nemlig Peter Bentzen, Aabybro, der udtrykte tilfredshed med bladet, det glæder os i bladudvalget.

Redaktøren gav mig en forskrækkelse i midten af maj, ved at for-

tælle, at vores trykkeri i Rosted lukkede pr. 1. juni. Jeg øjnede straks problemer, men Ole indhentede tilbud fra tre trykkerier. Priserne lå med en højere og to lavere end vores hidtidige, for samme blad og udstyr. Næste nummer af bladet skulle endog komme rettidigt.

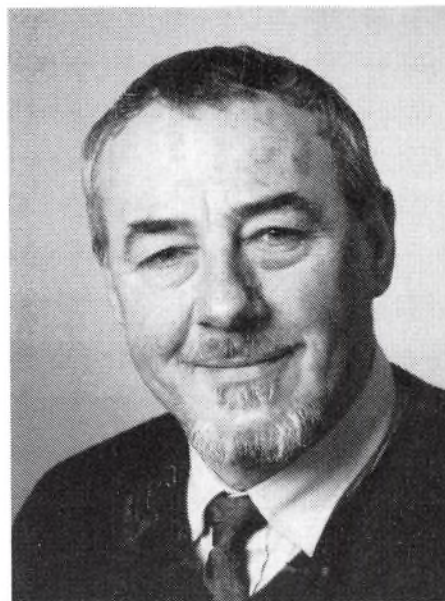
Bladudvalget og redaktøren modtager også gerne gode ideer og ønsker om nye emner. Det er medlemmernes blad, og skal om muligt gerne afspejle deres ønsker.

På det punkt har vi det modsat TV, der er ganske sikre på, at hvis de sender netop det, som seerne vil have, vil kvaliteten falde katastrofalt. Man kan undertiden få den tanke, om det er muligt?

Jeg vil slutte med en tak til bladets læsere og til bladudvalg og redaktør, der gør det til en udsøgt fornøjelse, at have en hobby, der hedder Slægtsgårdsbladet.

Udvalget for økonomiske og landbrugsmæssige sager

Efter at udvalget har hvilet i mange år, er det kaldt til live igen. Drøftelserne om bedre samarbejde mellem landbrugets organisationer er henlagt til dette udvalg. Den nyvalgte formand A.C. Winther Hansen sagde i sin redegørelse bl.a.:

På sidste årsmøde i Slagelse fremkom jeg med forslaget, at Dansk Slægtsgårdsforening skulle tilbyde sig som koordinator, for at samle vore tre landbrugsorganisationer og producentforeninger til en helhed.

Forslaget udløste en debat i hovedbestyrelsen, og konklusionen blev, at udvalget skulle arbejde videre med forslaget,

Udvalget består af Verner Larsen, Jens Peter Skov Jensen, Carl Martin Christensen og undertegnede samt Ole G. Nielsen og som rådgiver Anders Frederiksen, ved det efterfølgende konstituerende møde blev jeg formand.

Det første møde er holdt i Hobro den 12. januar, her kom udvalget frem til at Slægtsgårdsforeningen skulle forsøge, at få en dialog igang mellem de tre landbrugsorganisationer og producentforeninger, for at få bilagt de interne holdningsmæssige stridigheder, der tit og ofte har været skyld i, at de forhandlinger der har været ført med regeringen og vore politikere, har fået et alt for dårligt resultat.

Udvalget ville forsøge at få hovedbestyrelsens godkendelse til at afholde et møde på Gl. Estrup, hvor vi stiller spørgsmålet: »Hvor går landbruget hen i en turbulent verden, med en opsplittet organisation?«

For at få så bred og saglig debat som vel mulig, enedes vi om, at ud over organisationer og producentforeninger også at inviterer repræsentanter fra Dansk Landboudom, De Danske Græsrodder, Landbrugsskoler og De Danske Husmoderforeninger samt en del enkeltpersoner, der med deres viden om henholdsvis organisation og landbrug kan bidrage til et konstruktivt resultat mod en helhed.

Mødet var tænkt afholdt sidst i september eller først i oktober, rettet ind efter det kommende folketingsvalg.

Den 9. februar fik udvalget hovedbestyrelsens godkendelse til at arbejde videre med tilrettelæggelse af topmødet på G. Estrup.

Da det var mig, der var kommet med forslaget om at Slægtsgårdsforeningen skulle forsøge at få en omstrukturering af landbrugsorganisationerne sat igang, var

jeg også interesseret i om vore organisationers holdning til vore planer.

Derfor gik jeg tilbage til min kredsbestyrelse, vi blev enige om at afholde et møde i Ålborg.

Vi tog kontakt til Ålborg Amts Landboudom, og i fællesskab blev vi enige om at arrangere et møde i Skalborghallen.

Da Ålborg Amts Landboforening lod os benytte Skalborggård Hallen vederlagsfrit, enedes vi om at lade landboforeningens formand Niels Busk være repræsentant for De Danske Landboforeninger - Peter Thomse, Dansk Familiebrug - Steen Reventlow-Mourier, Dansk Erhvervsjordbrug - Anders Stenild, Græsrodderne - Peter Fallesen Ravn, Dansk Landboudom og Carl Marin Christensen her fra Slægtsgårdsforeningen.

Mødet vil jeg betegne som en succes for vor forening. De tanker, vi er fremme med, er det de fleste mener bør ske, jo før, jo bedre.

Mødet gav da en del nye medlemmer.

Jeg vil ikke komme med noget referat fra mødet, det har Ole G. gjort så ganske udmærket i »Slægtsgården«.

Tager man de aktuelle økonomiske problemer fra i debatten, gav mødet dog et fingerpeg mod samarbejde i fremtiden. Det styrker troen på, at Slægtsgårdsforeningen kan gøre sig gældende med en koordinering, som på længere sigt må føre til en helhed.

Foromtalen af mødet gav Slægtsgårdsforeningen en del omtale, idet vi kunne læse i fagpressen at Dansk Slægtsgårdsforenings Himmerlandskreds afholdt topmøde uden Kjeldsen, fordi kredsformanden ikke ville have ham med.

Mødet var ikke et topmøde - ej heller et formandsmøde, men pressen benyttede sig af den situation, der var i landbruget om Niels Busk contra Kjeldsen, og ligeledes at mødet blev holdt i Niels Busk's område.

Jeg vil gerne her sige, at formanden for Himmerlandskredsen har ikke det mindste imod Kjeldsen. Tværtimod står Kjeldsen for mig som både en klog og værdig repræsentant for det danske landbrug både i ind- og udland.

Hverken fra Landboudom eller fra Slægtsgårdsforeningen havde vi tænkt på, at der kunne drages paralleller mellem vort møde og uroen i de danske landboforeninger.

Jeg har opdaget, at det var et ømt emne for enkle af vore medlemmer, men det var ikke gjort, for at træde på nogens følelser til vor forening.

Det var for at sikre, at der stadig må være en tålelig fremtid i landbruget og dermed også i Slægtsgårdsforeningen.

Vi kan ikke være tilfreds med at vore slægtspapirer er i orden, der skal nytænkning til for at vi kan få en tålelig fremtid. Vi kan da ikke betegne de sidste 8-10 år som værende tålelige. Vi er et erhverv der fra det øvrige samfund får det ene påbud efter det andet, uden skelen til om erhvervet har økonomiske evner til at efterkomme dem. Ikke engang katastrofeåret 1992, hvor tørken slog benene væk under mange, og derefter faldende priser, har kunnet bevirke at kravene kunne lempes eller udskydes, det er derfor at vi står sammen, og tager kampen op mod det bureaukrati, der er ved at gøre os til fæstebønderne igen.

Når jeg ser på forsamlingen, kan jeg ikke se det, men jeg véd det. Vor gennemsnitsalder gør, at vi hører til retræteholdet. Hermed mener jeg, dem der har afstået til næste generation, og dem der i de nærmeste år vil afstå. Det kan ikke være i Slægtsgårdsforeningens ånd, at når vi har skrevet under på slutsedlen, kan vi læne os

tilbage i stolen og konstatere, det gik jo så nogenlunde i vor tid. Hvad med den stolthedsfølelse vi har i vor ryggrad, at have været ejer af den gård, ens familie har ejet i generationer. Den følelse skulle den næste generation da også have lov at opleve.

Ud fra den sidste tids skrivi fra organisations og producentforeningsmedlemmer om et nært samarbejde, vil jeg gå tilbage til mit udvalg med en opfordring til at afholde mødet på Gl. Estrup kort efter sommerferien.

Jens og Anna Jensen fond

Om Jens og Anna Jensen Fond sagde formande, Carl Martin Christensen, at man modtager 10 gange så mange ansøgninger til rejselegaterne, som der er penge til, når man vil beholde legatportionerne på det nuværende niveau. Men mange ansøgninger opfylder heller ikke kravene, nemlig opholdet skal være i udlandet og det skal have et uddannelsesmæssigt sigte enten af teoretisk eller praktisk art.

Der blev ikke forelagt noget regnskab, da pengeinstituttet ikke havde gjort det færdigt.

Ordet frit

Da ordet var frit sagde Vagn Mathiasen, medlem af forretningsudvalget, at den politik, der føres fra pengeinstitutter og kreditforeninger er en uanstændig måde at behandle folk på. Unibank er det ringeste sted man kan henvende sig, sagde Vagn Mathiasen, og omtalte et hændelsesforløb, der bekræftede synspunktet.

Iøvrigt støttede Vagn Mathiasen A.C. Winther Hansens bestræbelser om enighed i landbrugets organisationer.

Karin Eriksen, Als foreslog, at vi selv skal gøre noget, de andre skal ikke passe på os, og derfor må der være sammenhold i landbruget.

Peter Rasmussen, Als foreslog, at landbrugets organisationsmænd blev valgt på åremål, så der kom fornyelse i toppen.

Frederik Holtet Kristiansen, Møn støttede også initiativet for enighed og samarbejde.

Carl Martin Christensen rundede debatten af, og erklærede sig for direkte valg til landbrugsrådet, og på den måde hindre de pyramidesystemer, der hindrer fornyelsen. Men landsformanden understregede, at det ikke er et spørgsmål om personer, men et spørgsmål om ideen og arbejdet.

Regnskab og budget

Kassereren Inger M. Hansen fremlagde regnskab, de viste et beskedent underskud, som kunne forklares ved flytningen af Slægtsgårdsarkivet fra Ringsted til Gl. Estrup.

Regnskabet blev godkendt.

Arsmødet 1995

afholdes onsdag, den 24. maj på Gammel Estrup med aftenfest og overnatning på Hotel Æbeltoft Stand.

Udflugten torsdag, den 25. maj - Kr. Himmelfartsdag bliver på Mols med besøg på Quelstrup og Lyngsbækgård.

Lundegaard

Valg

Til bestyrelsen genvalgte Peder Møller Frifelt og Ingrid Houbak, mens Else Christa Bollerup Nielsen, Hemmet blev valgt, idet Knud Ravnkjær ikke ønskede genvalg efter 12 år i hovedbestyrelsen.

Til ny bestyrelsessuppleant valgtes Agnete Stampe, Hoven.

Revisorerne d'herrer Peder Skou Andersen og Vagn Mathiasen genvalgte.

Årsmødet sluttede med at fastlægge årsmødet til næste år på Gl. Estrup og med overnatning i Ebeltoft. Det bliver i dagene: 24.-25. maj (Kr. Himmelfartsdag). Årsmødet 1996 afholdes i Haderslevkredsen.

Derefter kunne landsformanden takke dirigenten for en godt ledet generalforsamling.

Det var blevet tid til eftermiddagskaffen, der blev serveret i hovedbygningens stuer.

Hindsgavl er en smuk oplevelse - både ude og inde, men er man ikke nogen grådig natur, der iler til kaffebordet, så erkender man, at »kaffe uden brød, er værre end ingen ting!«

Aftenfesten

Årsmøde og aftenfesten blev afviklet i det mødecenter, som er indrettet i laden på den gamle herregård. Og umiddelbart kunne man tænke på det gamle ord: »Maj kulde gør laderne fulde«. De knap 200 festdeltagere fyldte godt op i laden, men der var ingen som blev fulde!

Arrangørerne havde valgt en lækker menu og midtvejs holdt formanden for Danebeuf og Nordfyns Landboforening, Niels Hansen, Lundsgaard festtalen. Den er gengivet side 9.

Mens vi ventede på desserten underholdt Margrethe og Ole Heyde godt assisteret af datteren Christine. De fremførte nogle fynske sange, og underholdt med tekster af Piet Hein tilsat egen melodi. Det var fynsk, og undertekster var unødvendige, men den udsendte ville gerne have hørt mere af Christine Heydes violinspil.

Udflugten

Søndag morgen samledes vi i Middelfart Kirke, hvor sognepræst Elisabeth Straaby holdt froprædiken. Så fulgte en meget smuk tur gennem det vestfynske landskab langs Lille Bælt, hvor vi bl.a. kom ind forbi herregården Wedellsborg, hvor der normalt ikke er offentlig adgang. Turen førte os gennem herregårdene Brahesborg og Hagenskov, begge bygningshistoriske perler.

Turens store oplevelse var Timesgaard ved Assens. Her har Laura og Poul Hviid, deres slægtsgård, som er gennemgået store forandringer, dels p.g.a. brand. Her så vi det smukke hjem og beundrede den store have med stensætninger, springvand, broer o.s.v. (Timesgaard er omtalt i nr. 309 side 8-9).

Efter denne oplevelse skulle de 240 medlemmer have middag på restaurant »Mågen« i Assens, for derefter at køre til herregården Lundegaard ved Nr. Broby, hvor godsejer Jørgen Christensen og frue tog imod. (Lundegaard er beskrevet i nr. 309 side 10-12).

Lundegaard er et betagende syn med bindingsværk og stråtag, og man kan altid glæde sig over det, når man ikke selv skal holde det vedlige. I bygningerne kunne man se Jørgen Christensens samling af gamle traktorer og landbrugsredskaber, og mange fik et kært gensyn med deres ungdoms teknik.

Udflugten sluttede i Lundegårds park, og vi fik langt om længe sagt farvel og på gensyn i 1995 på Gl. Estrup.

Fynskredsen havde tilrettelagt et fint program, og alle kunne tage hjem, mættede af oplevelser.

OGN.

Timesgaard

Festtalen

Gårdejer Niels Hansen, Lundsgård, formand for Nordfyns Landboforenings sagde i sin festtale:

Tak for invitationen til min kone og jeg til at deltage i denne festmiddag.

Vi driver selv en slægtsgård i Thorup, som ligger 10 km syd for Odense. Vi ejer selv 57 ha og forpagter 65 ha. Der er en besætning på 90 malkekøer, SDM, og jorden drives med grovfoder, korn, sukkerroer og lidt græsfrø.

Jeg er glad for at sige et par ord netop i dette forum på baggrund af alt der, der er sket inden for vores erhverv på det produktions- og lovgivningsmæssige område i den sidste tid.

Jeg opfatter ikke Slægtsgårdsforeningen som en nostalgisk forening, men en forening med stor kærlighed til det sted, hvor man er vokset op, - alle de uforglemmelige oplevelser man har fra barndommen, fra dagliglivet, fra de store højtider og her helt naturligt samværet med de ældre generationer. Hukommelsen af deres fortællinger, om deres og forgængernes oplevelser, netop på dette sted. Om besværligheder. Hvordan man kæmpede sig igennem. Deres stolthed over at det lykkedes, eller måske beretningen om at det ikke lykkedes, og hvordan man så støttede hinanden i en svær tid.

Det er svært at forklare, men det ligger dybt i os alle, at vi ønsker at denne plet, at vores erhverv i det hele taget fortsat skal udvikle sig og blomstre, respekteres og også fremover danne ramme for vore efterkommeres tilværelse.

Denne løbende tilpasning vil til evig tid være en stor udfordring, fordi vilkårene skrifter så utrolig hurtigt.

Depressionen i trediverne, krigstiden med mangel-situationen, ekspansionen i halvtredserne med en begyndende mekanisering, tresserne som landbrugs-mæssigt bestemt ikke var de glade tressere, men tiden hvor økonomien var presset og hjemmemarkedsordningerne blev indført, og hvor man forberedte sig på at

indtræde i EF som stadig på dette tidspunkt havde underskud i landbrugsprodukter.

Halvfjersernes inflation, hvor priser på landbrugs-ejendomme kom over afkastningsevnen med en forrentningskrise først i firserne til følge, og samtidig opbygning af den nu så velkendte problematik med overskudslagre, som har medført en ny landbrugsreform og en GATT-aftale, der skal tilpasse produktionen til behovet og gøre erhvervet konkurrencedygtigt på verdensmarkedet. Samtidig er man blevet mere bevidste om miljømæssige problemer ved meget intensiv produktion.

Hvor man som dreng blev belært om at trække ploven helt ud i hjørnet af marken, at pløje ordentligt ind til hegnet, og iøvrigt huske at sige tak for mad; ja, så skal vi nu omhyggeligt sørge for, at der er det nødvendige brakareal tilstede, hvis man vil være berettiget til sit arealtilskud. (Hvis man iøvrigt ikke forstår at udnytte systemet, er man godt nok ikke for klog!)

Fremtiden er altid spændende, - det er der mulighederne ligger for fremgang, og det er også der opgaverne og udfordringerne ligger.

Det sidste årti's udvikling som er gået mod en mere specialiseret produktion på den enkelte bedrift i stadig større enheder, har stillet store krav både til den faglige kunnen og til den økonomiske formåen.

Et lyspunkt for nærværende er det produktionsmæssigt fornuftige renteniveau, som vi har og som vi må håbe vil

holde en tid. Det giver bedre balance imellem investering, afkast og forrentning en vi har set længe.

Usikkerheden ligger i det fremtidige prisniveau, og hvor vi kan frygte, at vi ikke får en fair konkurrence landmændene indbyrdes verden over, men at man kommer til at konkurrere med andre landes statskasser.

Udviklingen af stadig større specialiserede bedrifter har også udviklet nogle selv sikre og i nogen udstrækning større egoister inden for landbruget.

Man har ikke nødvendigvis samme produktion som naboen, og dermed er fællesskabsfølelsen på det punkt ikke tilstede på samme måde som tidligere.

Det samme gør sig gældende overfor vore fællesvirksomheder, man ønsker kun at levere, hvor man får den absolut højeste pris.

Jeg har nyligt talt med en mand fra svineslagterierne som har været i U.S.A. for at studere svineproduktion der. Produktionsvilkårene og mulighederne er sådan, at de er os overlegne i primærproduktionen. Nu har U.S.A. jo i mange henseender været 10 år foran os, og meldingen var da også at produktionen er præget af individualister, som kan det med at producere, men ikke har den samme tradition for samarbejde, med hensyn til fællesvirksomheder og samarbejde/koordinere afsætningen, da er de bagefter os.

Vi skal ikke tro, at fordi vi har større bedrifter og større produktion end vore forgængere, at så kan vi hver for sig selv. Tværtimod. Margenen er blevet mindre og behovet for samarbejde er blevet større.

Nu er dette jo en festmiddag, og derfor vil jeg omtale den sidste tids udvikling i samarbejdet imellem landboorganisationerne og den politiske behandling af ændringsforslagene til landbrugsloven i afdæmpede vendinger.

Det bedste jeg kan nævne er, at loven kun er vedtaget

med een stemmes flertal, og derfor kun bør have en meget kort levetid.

Jeg mener kort og godt at de der skal leve af at drive landbrug, ikke kan være tjent med de rammer og begrænsninger, som den nye lov indeholder.

For mange vil det f.eks. betyde øgede omkostninger når man skal tvinges til at erhverve mere jord for at opretholde produktionen.

Den omkostningslettelse i form af lempede jordskatter, som har været stillet os i udsigt er pure afvist.

Tværtimod trues man med nye afgifter for eksempel på pesticider.

Som landmand føles det trist at sammenholdet de tre landboorganisationer imellem - og et fælles forslag til ændring af landbrugsloven - i elvte time blev forrådt af den ene organisation. Vi blev hermed en brik i den kommende valgkamp. - Vi vil fortsætte kampen for bedre regler og vilkår.

Vi holder af vore ejendom, vi elsker vores familie, vi vil også fremover tage vore børn i hånden og gå over marken og fortælle om de glæder og sorger vi har haft, samt om de drømme og forhåbninger vi har til fremtiden. Glæden ved at arbejde med levende ting, ting som vokser, tilfredsstillensen efter en travl arbejdsdag.

Børnene skal føle at vi er stolte over at være landmænd, så de får lyst til at føre arbejdet videre.

Vi har modet til at fortsætte kampen.

Vi har troen på, at det også i fremtiden vil være landmændene, som driver Danmarks jord med selvejet som den dominerende ejerform.

Vi kan være stolte over dansk landbrug, som vi har overtaget det fra vore forgængere. Vi vil føre det videre, arbejde på at forbedre det, og aflevere det i en stand så også vore efterkommere vil være stolte af dansk landbrug.

Synspunkt

Efter årsmødet '94 hvor vi havde et par dejlige vel tilrettelagte dage på Fyn, er vi atter kommet i arbejdstøjet, for at tage vor tørn ved landbruget, og hvor vi kan fryde os over den længe tiltrængte regn endelig kom og har sat vækst i alt igen. Dog er der et stort minus der kan bedrøve mange af vi bønder. Det var det landbrugsforlig til en ny landbrugslov der ugen før landsmødet, så ud til at skulle få et historisk forløb, nemlig enighed mellem vore tre organisationer. Det blev sprængt p.g.a. dansk familiebrugs topfolks useriøse forhandlingstaktik.

Det er for mig ufatteligt at en socialdemokratisk landbrugsminister som Bjørn Westh, der har nydt stor positiv tilkendegivelser fra landbruget, går hen og får en ny lov vedtaget med een stemmes flertal, over et erhverv der hjembringer for ca. 50 milliarder kr. og beskæftiger direkte og indirekte over 400.000 personer, kun med en rygdækning på 15% af den danske landbrugsproduktion. Hvad med de resterende 85% har de overhovedet ingen betydning?

Hvor bevæger landbruget sig hen i en turbulent verden med en opsplittet organisation? Aldrig har dette spørgsmål været mere aktuel at få gennemdrøftet, end her og nu. Der må nu være vilje fra alle med tilknytning til vort landbrug, til at gå sammen, og få en helbed etableret således, at det i fremtiden kun er landbrugets ve og vel der tages hensyn til, og ikke det politiske tilhørsforhold.

A.C. Winther Hansen.

Jens og Anna Jensens Fond

udlåner penge til unge landmænds etablering af selvstændigt landbrug, både ved familiehandel og ved køb på det frie marked.

Ansøgninger kan fremsendes løbende og bliver behandlet på halvårlige møder. Fonden yder også legater til unge landmænd under uddannelse. Legat er enten på 5.000 kr. eller 10.000 kr. Legaterne skal primært anvendes til studierejser i udlandet.

Ansøgning kan fremsendes hvert år inden udgangen af april måned, og vil blive behandlet i maj/juni måned.

Henvendelse til: **Carl Martin Christensen, Kaaregaard, Badstrupvej 39, 5485 Skamby.**

Fremtiden i organisationerne

Proprietær Jens Kibæk, Kærbygård ved Odense skriver i dette indlæg i strukturdebatten, om en ung fuldtidslandmands forventninger til fremtidens landbrugsorganisationer.

Som landmand i EU og Danmark mærker man dagligt de mange politiske beslutninger, der bliver trukket ned over hovedet på een. Nogle af dem kan man affinde sig med, mens man med andre tænker hovedrystende, at det kan da ikke være alvorlig ment, at vi som landmænd i Danmark skal være ringere stillet end i de øvrige EU lande. Konkurrenceforvridende beslutninger på Christiansborg, der vedrører dansk landbrug, er efterhånden hverdagskost.

Til at varetage de danske landmænds interesser har vi som bekendt 3 organisationer, som desværre spiller på hver sin violin, så derfor er det utrolig nemt for vore politikere, at gøre som de vil.

Som heltidslandmand har vi, efter min mening, kun een organisation der fører en landbrugspolitik, så landbruget i Danmark kan have en fornuftig indtjening i fremtiden - og det er Dansk Erhvervsjordbrug.

Dansk Familielandbrug må efterhånden have udspillet sin rolle - ja, de har endog vist, her ved vedtagelsen af den seneste landbrugslov, at man end ikke kan stole på den. Alle var enige om strukturen i en ny lov - men pludselig var det fra denne organisations side nødvendigt at eje jord for at have animalsk produktion.

Selv Landboforeningerne må kunne indse, at sådanne mennesker, kan man ikke samarbejde med. Dansk Familielandbrug har kun en produktion på ca. 6-8% af den samlede produktion - en meget stor post af den er fritidslandmænd med stor indkomst uden for erhvervet, som de ikke kan leve uden. Jeg tror faktisk de er bange for at blive løbet over ende, da udviklingen ikke ligefrem går i retning af, at det er deres type landbrug, der vil tegne fremtiden. Derfor bør det være totalt uden indflydelse i dansk landbrugspolitik.

Tilbage er der så Landboforeningerne og Dansk Erhvervslandbrug. Det er 2 organisationer, der har mange fælles interesser, men da kontingent er noget man betaler, må man vælge i hvilken lejr, man vil være. Landboforeningerne gør et meget stort stykke arbejde på at bevare de ca. 60-65.000 brug, der idag er tilbage i Danmark. De skulle istedet se fremad og prøve at gøre det interessant for de ca. 20.000 brug, der uundgåeligt kun vil blive tilbage. De bruger en masse ressourcer på intriger, diverse revisionsrapporter, forsøg og drift af en masse landbocentre, uagtet at der bliver færre og færre til at betale. Hvis det ikke snart gennemfører stor strukturændringer inden for egne rækker, d.v.s. lade forskellige firmaer gennemføre diverse forsøg, nedskæring på personale og antallet af centre, bliver det meget dyrt for de enkelte få tilbageblivende medlemmer.

Ved at gennemføre ren brugerbetaling, vil det hurtigt vise sig hvilke konsulenter, der er behov for. - Jeg tror en stor part af de ansatte vil være bedre tjent med bistandshjælp i en sådan situation.

Dansk Erhvervslandbrug er en organisation med kun ca. 1800 medlemmer, 1 kontor og meget få ansatte. Det

har virkelig chancen for at gøre det rigtige. Ekspandere langsomt efter et forventet antal heltidslandmænd om 10 år - d.v.s. få centre fordelt i landet, måske 3-4 stk. Ansættelse af dygtige fagfolk og konsulenter som selvfølgelig arbejder på brugerbetaling. Så tror jeg, de nuværende 1800 medlemmer, hurtigt vil blive til mange flere.

Som jeg har skrevet før i et andet fagblad, er det at varetage de danske landmænds interesser overfor regeringen, ikke noget venstrehåndsarbejde, der kan passe sammen med en stor bedrift. Det kræver dygtige forhandlere, der er 100% engageret i deres arbejde.

Jeg er overbevist om at hvis alle, der som jeg, ønsker at være heltidslandmand om 10-20 år med en rimelig indtjening gjorde op med sig selv, hvor de egentlig hører til, ville vi i Dansk Erhvervsjordbrug få en stærk organisation i et professionelt erhverv.

Velkommen til nye medlemmer:

Fru Johnny Lauridsen,
Alfa Holding af 1984 A/S,
Købmagergade 43,
1150 København K

Gårdejer Hans
Assenholm Clausen,
Djernæsvej 126,
6100 Haderslev

Gårdejer Børge Madsen,
»Aspesgaard«,
Sandvejen 7,
3720 Åkirkeby

Gårdejer Karl Kristensen,
»Krasiggaard«,
Krasigvej 4,
330 Brande

Gårdejer Hans Holtet,
»Østergaard«,
Eskildstrup
Saksholmvej 17,
4683 Rønnede

Godsejere Vibeke og
Birger Schütte, »Eskjær«
Hovedgaard, Eskjær,
Eskjærvej 21, 7870 Roslev

Gårdejere Birthe og
Jens-Frederik Elm Larsen,
»Poppelly«, Tåstrup,
Lindegårdsvej 19,
4780 Stege

Fr. Anna Grethe Hilligsøe,
»Tarskov Mølle«,
Tarskovvej 1,
8462 Harslev

Gårdejere Ruth og
Erik Nielsen,
»Maglebjerggaard«,
Odstrupvej 18,
4571 Gevninge

Gårdejere Ellen og
Niels Aage Fladkjær,
»Fladkjær«,
Komdrup, Baggedamsvej 23,
9293 Kongerslev

Gårdejer Jørgen Strange,
»Højbjerggaard«,
Virket, Sibirien 4,
4800 Nykøbing F

Gårdejere, dyrlæge Edith og
Jens Juel Jensen,
»Dyrlægegården«, Blenstrup,
Vandværksvej 26,
9520 Skørping

Gårdejer Hans
Henning Bjørnsen,
Ferslev,
Fagerholtvej 12,
4050 Skibby

Gårdejere Jenny Kristensen,
Lau Laursen og
Grethe Laursen,
»Danstrupbundgaard«,
Danstrupvej 14, 8860 Ulstrup

Forpagtere Grethe og
Ejner Friis, Vindeby,
Olfert Fischersvej 7,
5700 Svendborg

Gårdejer Niels Erik Brøchner,
»Juhlsgaard«,
Djernæs Strandvej 3,
6100 Haderslev

Gårdejere Solveig og
Svend Buchwald,
»Taulergaarden«,
Årslev, Vandmøllevej 1,
4200 Slagelse

Gårdejere Inger og
Niels Jørgen Vester
»Houbækgaard«, Kærby,
Kærby Møllevej 12,
8983 Gjerlev J

Kirsten Lindegaard Nielsen,
Hjortevænget 158,
5800 Nyborg

Ulrik Dalsgård Knudsen,
Teglværksvej 12,
8723 Løsning.

Nyt fra kredsene

ÅRHUS AMT

Kredsen indbyder til sommeraftentur mandag, den 13. juni i Mols Bjerge, hvor man mødes ved »Øvre Strandkær« kl. 19.00.

På Øvre Strandkær besøgscenter tager bestyrer Bent Casparsen og skovfoged Kim Friis Egefjord imod og fortæller om statskovdistriktets store kvægbesætning på 200 dyr, som bruges til naturpleje.

Efter en tur i Mols Bjergby slutter man af i Molshytten med aftenkaffe.

Henry Slemming.

BORNHOLM

Tirsdag, den 14. juni indbyder kredsen til aftentur i Aboretet ved Segen. Man samles kl. 19.00 på P-pladsen vi Segen.

Skovfoged John Orbil Olsen vil vise rundt og fortælle om aboretet.

Aftenen slutter på Christianshøj Kroen.

Poul Ancher Hansen.

VENDSYSSEL

Lørdag, den 18. juni afholdes generalforsamling og gårdbesøg.

Vi besøger Ingrid og Arne Birket Pedersen »Birket« i Morild ved Tårn.

De er tiende generation på gården, så der venter os en lang historie om slægten og gården.

Esben Saksager.

MIDTJYSK KREDS

Den 14. juni kl. 19.00 - aftensmøde hos hr. og fru Andreas Lund Jensen »Høgstrup Østergaard« ved Karup. Det er en gammel slægsgård, så der venter en interessant aften. (Besøget arrangeres i samarbejde med Ringkøbingkredsen.)

Den 25. juni eftermiddagsmøde på den gamle herregård »Eskjær« i Salling. Det er et moderne storlandbrug, hvis landbrugsbygninger er opført i 1980.

Hovedbygningen er ombygget flere gange, men de ældste dele når tilbage til middelalderen. Efter besøget på Eskjær er der kaffe på restaurant »Dingle« og derefter generalforsamling.

Den 23. juli besøg på Gammel Estrup med Landbrugsmuseet og Slægtsgårdarkiv. Bestyrelsesmedlem i kredsen Eigil Overby er tillige leder af Slægtsgårdarkivet, og han vil orientere om arkivet. Overby vil blive meget glad for gamle eller nye luftfotos af slægtsgårde, men også andre arkivalier har interesse. Turen arrangeres i samarbejde med Ringkøbingkredsen, og den gennemføres i egne biler.

Jens Kr. Nielsen / Niels Klode.

RINGKØBING AMT

Den årlige udflugt afholdes den 14. juni sammen med Midtjysk Kreds, hvor vi besøger Martha og Andreas Lund Jensen »Høgstrup Østergaard«.

Derefter kaffe og generalforsamling.

Den 23. juni indbydes til besøg på Slægtsgårdarkivet, Landbrugsmuseet og Jysk Herregårdsmuseum på Gammel Estrup.

Denne tur er i samarbejde med Midtjysk Kreds.

Mads Andersen.

RIBE AMT

Kredsens sommeraftentur bliver mandag, den 4. juli hos Poul Jørgensen, Hvoliagervej 10, Ølgod.

NORDSJÆLLANDSKREDS

I år afholdes sommerudflugten den 9. juli i og omkring Jægerspris.

Man samles kl. 13.00 i Rosenparken ved Gerlev. Derefter ser vi Dråby kirke, hvor der er interessante kalkmalerier, og fortsætter til Jægerspris. Her får vi eftermiddagskaffen i »Café Danner«, og så følger en rundvisning i slottet med kong Frederik den Syvende og grevinde Danners stuer.

Eftermiddagen fortsætter med en tur gennem det smukke landskab til gården »Louisenholm«, og man slutter med spisning på Kulhuse kro.

Vagn Mathiasen.

HIMMERLANDSKREDS

har afholdt generalforsamling i Bramslev Bakker den 18. maj, der deltog 25 medlemmer.

Efter formandens beretning var der valg til bestyrelsen. På valg var Jens Peter Sørense, Ø. Hornum og A.C. Whinther Hanse, Grydsted, begge blev genvalgt. Da man på sidste års generalforsamling vedtog, at udvide bestyrelsen fra 5 til 7 mand blev der nyvalg til Kresten Gade, Veddum ved Hadsund og Niels Juul Jensen, »Gl Krogård«, St. Binderup ved Aars, suppleant blev Svenning Bruun, Tisted ved Astrup.

Efter generalforsamlingen var der afsat tid til lærer Barbara Diklev, fra Landsforeningen af Landsbysamfund skulle holde foredrag, men hun meddelte samme dags formiddag, at hun var optaget til anden side. I hast kontaktede vi Slægtsgårdsforeningens næstformand Peder Møller-Frifelt, til trods for den korte tid (8 timer) gav han tilsagn om at komme til Himmerland og underholde. Møller-Frifelt fortalte en gribende beretning om sin slægt og sin tilknytning til Slægtsgårdsforeningen, der var en god aften, der gav stof til eftertanke om både slægt og fremtid.

Bestyrelsen.

HADERSLEV KREDS

Sommerudflugten afholdes torsdag, d. 30. juni kl. 19.

Det bliver en byvandring i Åbenrå, hvor Egon Lind vil vise rundt og fortælle.

Derefter aftenkaffe på restaurant Knapp.

Mødested: Parkeringspladsen over for rutebilstationen, H.P. Hansensgade.

Deltagere fra andre kredse skal også være meget velkomne.

Elise Jensen.

SJÆLLAND SYD

I onsdags var omkring 100 medlemmer af Dansk Slægtsgårdforening på udflugt.

Først besøgte man Tybjerg Kontrolhønseri, hvor Rosa og Ib Nielsen tog imod og viste rundt. Her så man rugeriet, hvor størstedelen af de kylinger, der skal vokse op og blive til æglæggende høns, ser dagens lys. Derefter besøgte to afdelinger med ægproduktion. Den ene var med burhøns og den anden med fritgående høns. Plads var der omtrent lige så meget af, men sidste kategori sælges som skrabeæg.

Efter middagen på Krebshuset, kørte man til Sorø Akademi, hvor man først blev vist rundt i Akademiets smukke hovedbygning. Alle kender Akademiet af navn og mange har set skolen udefra, men kun få har haft glæden ved at betragte de mange smukke sale i klassicistisk stil. Derefter kunne man gå en tur i Akademihaven og der var lejlighed til at se Sorø Kirke, der også er en enestående oplevelse.

Udflugten sluttede med en tur gennem de sydvest-sjællandske landskaber til Knurvangsgård, slægtsgård i femte generation, hvor Gudrun og Arne Nielsen tog imod.

Her var det meningen man skulle have spist den medbragte mad i haven, men på grund af »den høje luftfugtighed« rykkede man inden døre, hvor der var stillet ekstra borde op, så alle fik en plads, for slægtsgårdsbesøget sluttede med kaffe og lagkage.

Næste gang Sjælland Syd indbyder er den 21. juni, hvor man besøger herregården Nysø ved Præstø samt Annelise og Asger Jespersens slægtsgård i Sjolte.

OGN.

NB.: Ved udflugten den 18. maj blev der glemt to sæt bestik. Ejerne kan ringe 53 58 41 06.

Zakarias Nielsen 150 år

Lokalhistorikeren, gårdejer Helge Christiansen, Bildsø fortæller i denne kronik om skolelærerlitteraturens førstemand.

Digteren Zakarias Nielsen blev født den 5. juni 1844 i Øster Stillinge ved Slagelse. Hans far var smed, og der hørte 7-8 tønder land til smedien. Der blev holdt både svend på værkstedet og karl ved landbruget, så det var ikke noget fattigt hjem. Drengen blev tidligt interesseret i det raske liv i smedien, hvor ilden flammede i esssen, og hvor der kom mange mennesker. Han hjalp til ved ambolten, og han lærte at håndtere alt værktøjet.

Alligevel blev det ikke smedehåndværket, som blev hans erhverv.

Hans mor var datter af den meget ansete lærer Storm i Kirke Stillinge, og hun prøvede at få sønnen til at interessere sig for sine lektier, ligesom hun underviste ham i sang og musik.

Men det afgørende for hans livsvej blev den ganske unge lærer Vilhelm Hoffmann. Drengen både elskede og beundrede ham, og han ville derfor selv være lærer. Efter konfirmationen læste han privat med Hofman, så han allerede som 16-årig kunne blive optaget på Jonsstrup Seminarium, der lå nord for København. Som 19-årig fik han lærereksamen og ansættelse som huslærer på herregården Charlottedal ved Slagelse.

Herfra gik han hver lørdag aften til sit hjem i Øster Stillinge, hvorpå han om søndagen kunne besøge lærer Hoffman i Kirke Stillinge. I lærerens hjem spillede han på klaver sammen med lærerens søster Egerta, og det endte med, at de to unge blev forlovede.

De ville gerne giftes, så Zak. Nielsen søgte og fik et lærerembede i Nejlunge ved Helsing i Nordsjælland. Samtidig blev han organist ved Valby og Helsing kirker.

I sommerferien 1865 oprandt så den lykkelige stund, da han kunne række sin brud hånden ved knæfaldet i Stillinge kirke og hører provst Zahle erklære dem for rette ægtefolk at være.

I 3 år havde de et lykkeligt hjem i Nejlunge. Det gik godt med lærergerningen og med et nystartet sangkor. De fik en lille søn, som trivedes godt. Så begyndte sorgerne at komme til dem, idet deres næste barn døde efter få måneders forløb. Da de samtidig fik økonomiske problemer, begyndte han at se sig om efter et bedre lønnet embede. Det fandt han i Herstedvester ved København.

Her fik han dog andre vanskeligheder, idet skolen var meget gammeldags. Man brugte endnu Balles lærebog fra 1791, og resten af undervisningsmidlerne var næsten lige så gamle. Hertil kom, at sognerådet var modstander af enhver forandring. Zak. Nielsen måtte selv i gang med at tegne landkort, ligesom han måtte overtale forældrene til at forsyne børnene med Balslevs ny lærebog og bibelhistorie.

Skolen var en af Frederik den Fjerdes gamle skoler, mørk og fugtig og med alt for lidt plads til de 50-60 børn, der var i hver klasse.

I den overfyldte skole kneb det meget med at holde disciplin. I den store klasse blev der efterhånden næsten 80 børn. Skolestuen var på mindre end 30 m², og der var slet ikke pladser til så mange. Nogle måtte stå ved vindueskarmene med deres bøger. Endelig i 1872 blev

der bygget en ny skole i Vridsløselille, og en del af eleverne blev flyttet dertil.

Fra sin tidligste ungdom havde Zak. Nielsen skrevet digte, og han havde fået trykt enkelte i Nordisk Skoletidende. I 1871 fik han sin første lille bog udgivet: »Sange og Smaadigte«. Den blev trykt i 600 eksemplarer, men der blev højst solgt 100. Resten lå på forlægger Schönbergs loft i nogle år, indtil de forsvandt ved en ildebrand.

Herefter kunne Zak. Nielsen med sandhed sige, at hans digte havde fået en varm modtagelse.

I 1875 fik han udgivet »Et Møde«, og dette lille digt fik han megen fornøjelse af. Det blev trykt i henved 100.000 eksemplarer, sidste udgave i 1957. Det blev oversat til engelsk, og udkom i en dansk/amerikansk udgave.

Noget skrøbelig af helbred var han i de år, og mange sorger ramte de unge familie. Af de 5 børn, de fik i Herstedvester, døde de 3. Alligevel fik han skrevet og udgivet 3-4 bøger, inden en ondartet halssygdom og en stadig voksende tunghørhed tvang ham til at søge sin afsked som lærer i 1884, skønt han endnu kun var 40 år gammel.

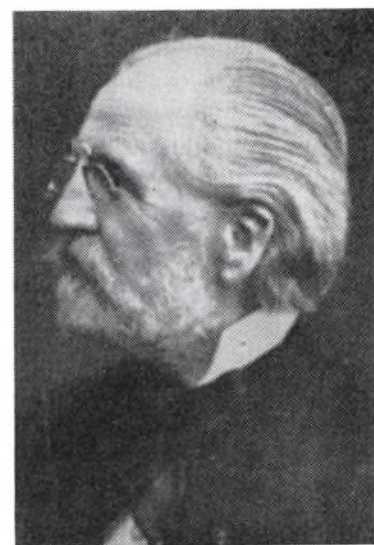
De flyttede til København, hvor de kunne leve af indtægterne ved hans forfattergerning og en efterløn fra Herstedvester. Yderligere fik han dette år sin første statsstøtte på 500 kr. Det blev til flere bøger og skuespil. Romanen »Nye Tider« blev skrevet om til et skuespil, der fik premiere på Folketeatret i 1885. Han begyndte også på den roman, som skulle gøre ham virkelig kendt - »Mågen«.

Hans tapre kone blev forbillede for romanens hovedperson Helene. Hun havde to gange haft lungebetændelse, nu fik hun det tredje gang i 1887 og bukkede under for sygdommen. Hun havde stået så trofast ved hans side, havde født 7 børn, hvoraf de 4 var døde som små. Nu stod han alene med børnene, og følte sig helt slået ud.

En af dem, der var ham til mest trøst i denne svære tid var hans hustrus bedste veninde, Signe Christensen, enke efter hans svoger. De to fandt hinanden i de fælles minder og fandt derved hinanden for livet. Hun blev hans anden hustru, og de købte villa i Charlottenlund nord for København. Sammen fik de en datter i 1890.

Zak. Nielsen skrev flittigt, lige til han døde i 1922. Hans bøger var blandt de mest læste, og de nåede at udkomme i 550.000 eksemplarer tilsammen. Han var bidragyder til omkring 70 blade og tidsskrifter, og flere af hans bøger blev oversat til fremmede sprog. I 1925 blev en af hans bøger »Den store Magt« filmatiseret af Nordisk Film. Engang udskrev ugebladet »Hjemmet« en læserkonkurrence, hvor Danmarks mest populære forfatter skulle kåres, og her vandt Zak. Nielsen stort.

På 100-årsdagen for hans fødsel, den 5. juni 1944, var der en mindeudsendelse i radioen. På programmet var

Billede af Zakarias Nielsen fra hans senere år.

bl.a. »Et Møde«. Dengang kendte mange det lille digt, og de tænkte i spænding: Hvordan nu - i besættelsestiden - med linjerne:

*»De tyske drog ind af vort søndre led,
vor ret og ære at krænke.
Da måtte min fader til hæren af sted,
og snart var min moder enke».*

De kom slet ikke, - de var strøget! Denne pæne forfatter, hvis bøger kunne ligge fremme i alle hjem, var pludselig blevet farlig og provokerende! Det ville nok have glædet ham. Men da var han forlængst stedt til hvile på Søllerød kirkegård nord for København.

Her står en stor mindesten på hans grav; den er tegnet af hans barnebarn, arkitekt Viggo Sten Møller. I Øster

Stillinge blev der rejst en mindesten for ham i 1930. Den har citater fra hans roman »Mågen«, og er prydet med en portræt-medaljon udført af hofgravør Lindahl.

I mange hjem står der endnu nogle af Zak. Niensens bøger, men han bliver nok ikke læst så meget mere. På Vestsjælland er hans »Minder« dog stadig populære, og i Nordsjælland læser man gerne »Kulsvierne«, når man vil have et indtryk af egnens folkeliv i forrige århundrede.

»Folkedansernes Sangbog« og den nyeste udgave af »Hjemlandstoner« har hver medtaget to af hans sange. Den mest brugte er julesangen: »Det er, som med klokker det ringer«.

Forhåbentlig bliver Zakarias Nielsen husket i mange år endnu.

Helge Christiansen.

Fynske egnsretter

Husholdningskonsulent Margit Simonsen Riis, Bøgebjerggård ved Glamsbjerg fortæller om nogle gamle fynske madspecialiteter og giver opskrifter.

Enhver egn har fra gammel tid sine madspecialiteter. Årsagen til det er jo, at man brugte, det man havde og dyrkede det pågældende sted.

Selvfølgelig havde vi også det på Fyn og omliggende øer. Ved frokosten på årsmødedagen blev deltagerne præsenteret for een.

Enkelte historikere påstår, at der kun findes 3 rigtige fynske egnsretter, men rigtigheden af dette afhænger nok af, hvor lang tid man går tilbage i tiden.

PROSSAKAGEN

Specielt gammelt fynsk er »Prosssekagen«. Den blev bagt i den store ovn, når rugbrødsbagningen var overstået. Den nævnes allerede omkring 1700 tallet og blev brugt som middagsret. Prossen var nærmest en mælkegrød af knækkede havregryn, hvorpå der blev lagt flæskeskiver, så fedtet kunne dryppe ned i dejen. På Sydfyn fyldte man noget af dejen i gåsehalsskind, lagde dem på nogle pinde over et fad med resten af prossedejen, så gåsefedtet kunne dryppe ned på kagen.

Senere blev prosssekagen mere dessertagtig. Der findes mange opskrifter, men her er en, som er ret karakteristisk:

250 g knækkede havregryn udblødes i 3/4 l mælk i 10-12 timer, røres sammen med 125 g sirup, 65 g rosiner, 1/2 tsk. kanel, 1 sammenpisket æg, 1 sps. mel, 8 g gær, 1/4 tsk. salt og 1/2 tsk. kardemomme. Fyldes i sandkageform og bages i 2 timer ved 150 grader. Ved servering skæres kagen i skiver, som ristes på panden i fedtstof. Sirup serveres til.

BOGHVEDEGRØDEN

Boghvedegrøden er kendt i litteraturen helt tilbage i 1600 tallet som en fynsk specialitet. Et gammelt mundheld siger, at en fynbo mimrer, når han går forbi en boghvedemark. Jeg har aldrig vist, hvad mimrer betød, men i en bog fra 1672 står der, at når fynboen går forbi en boghvedemark rækker han med hagen, så det er nok at mimre. Opskriften er simpel:

1 l mælk og 125 g boghvede koges 1/2 time og tilsættes

1/2 tsk. salt. Den serveres oprindeligt med æble- eller pæremost eller sødet øl (det havde man også selv) plus smørklat. Sernere bruges også sirup og kærnemælk.

Boghveden har næsten været glemt, men i 1969 stiftede nogle mennesker omkring Fåborg, »Selskabet til Boghvedegrødens Fremme«, det gav nogen reklame for denne gamle ret.

Den tredje gamle fynske specialitet blev Slægtsgårdsforeningens medlemmer præsenteret for ved frokosten på »Fjeldsted Skov«, - nemlig:

FYNSK RYGEOST - opskriften lyder:

2 l sødmælk og 2 dl kærnemælk opvarmes til 37 grader og sættes lunt og tildækket til næste dag, hældes i et dørslag med klæde og drypper godt af og ryges over halm (helst havrehalm) og brændenælder. Et cementrør eller en gammel zinkspand uden bund er god til denne proces. Der skal være træk fra bunden, derefter lægges halm med brændenælder over, osten lægges på en rist, der tændes op i halmen, og på grund af de friske brændenælder ryger det kraftig - herover holdes risten med osten ca. 1 minut - til den er lysebrun udenpå. Kommen kan drysses over. - Serveres med purløg og radiser samt solbærsyltetøj - det sidste er specielt for Nordfyn, men har bredt sig også til andre steder. Enkelte ynder også sennep til rygeost.

FISKE- OG FRUGTRETTER

Kystområderne og særlig de sydfynske øer havde en del specielle fiske- og frugtretter. Kertemindeegnen og Nordfyn er kendt for sin sildeæggekage (røgede sild) og den såkaldte maskintorsk, som består af

Torskefilet og selleristykker, kogt i smør (1 kg torsk, 375 g selleri og 75 g smør, salt - senere brugtes også løg, karry eller paprika).

KÅLGÅRDE

Almindeligt var det overalt på Fyn, at man havde kålgårde, men på de sydfynske øer dyrkes allerede i begyndelsen af 1800 tallet forskellige krydderurter som peberrod, sennep, kommen og basilikum samt ikke mindst bærfrugter og æbler/pærer. Det satte sig tydelige spor i madlavning.

ADAM OEHLENSCHLÄGER

I 1804 besøgte Adam Oehleenschläger Langeland og var på en udflugt til Tåsinge, hvor han fik serveret jordbær med fløde. Han skrev et digt, der hed »Langelands-

rejsen«, hvor han starter med at prise dette måltid - en vældig cadeau til Tåsingerne for deres pionerarbejde for frugtdyrkning.

Adam Oehlenschlägers vers lyder med den originale stavemåde:

*Syng om det hellige Tog, Gudinde!
den festlige Lystfart.
Til den tidlige frugt, de saftsvulmende Jordbær.
Som, båret frem i det gyldne Fad, med Sukker beblande.,
Og med den fedeste Melk begydt, husvaled de glade
Rudkiøbings Mænd, og den fremmede Skiald,
da sortbarmede Snekke
Bragte dem trygt i sit Skiød, over Havet,
til blomstrende Thorsing.*

Langeland og Ærø kunne også være med og et par fine retter herfra med opskrift skal også med:

KOGT ÅL I FLØDEPEBERROD

Ål i størrelsen 400-600 g skæres i ca. 7 cm lange stykker - drysses med salt og trækker et par timer. Koges derefter i vand tilsat 2 sps. eddike, 1 tsk. salt, 1 laurbærblad, 6 peberkorn pr. l vand. En afbagt sovs lavet af mel, margarine, mælk og fløde smages til med rigelig peberrod. Serveres med hjemmebakket franskbrød.

Æbler brugtes til meget på disse kanter, f.eks. stege torskehaler - med stegte æbler.

Helt specielt godt - også for en nutidsdanser er:

RIBBEN M. ÆBLER (Ærø)

Ca. 1 1/4 kg ribben skæres ud i enkelte ben, brunes i lidt fedtstof (grisene er jo ikke fede mere), drysses med salt og peber, steger videre ved svag varme ca. 3/4 time, da tilsættes 150 g snittede løg og 800 g æblestykker med skræl, snurrer til det bliver mørt, smages til med sukker og serveres med rugbrød. Mørbrad og medisterpølse kan tillaves på samme måde.

Meget andet kan nævnes, men dette skal jo ikke være en kokebog, kun en lille appetitvækker til at kigge lidt på gamle retter, også fra jeres egn. Vi må nemlig konstatere, at madlavning i Danmark efterhånden er standardiseret. Hertil hjælper de mange kokebøger, der er kommen helt fra ca. 1850. De og i de senere år industrialiseringen har været med til at skabe ensartethed i danske køkkener. Før den tid blev opskrifterne overleveret fra mor til datter og havde derfor særpræg. Alle de gamle madtraditioner og skikke skulle nødvendigvis gå i glemmebogen - det er nemlig også gammel landbokultur.

Margit Simonsen Riis.

Hverdagsliv på en herregård

Af redaktør Edv. Andersen, Fåborg

Østrupgård på Sydfyn er registreret og omtalt som en af landets ældste herregårde. Blandt ejerne nævnes adelsdamen Karen Brahe (1657-1736), der var bogsamler, legatstifter og folkemindeforsker.

Rigsråd Jørgen Brahe erhvervede 1632 Østrupgård, og økonomisk og familiemæssigt var ejendommen og dens drift stærkt knyttet til Hvedholm. Ved den såkaldte lensafløsning i 1920'erne måtte Østrupgård afgive ca. 250 ha. til udstykning. Bygningerne var på daværende tidspunkt forfaldne og næsten dømt til nedrivning med undtagelse af borgbygningen bag voldgrave. Daværende generalkonsul Valdemar Ludvigsen havde idealisme og historiesyn til at erhverve ejendommen og redde den, så avlsbygninger og hovedbygning bevarede. I dag betegnes ejendommen som et umisteligt herregårdsbillede i det danske land.

En af nybyggerne på herregårdsjorden i 1926 var Marius Jørgensen, der for mange år siden fortalte om hverdagslivet på herregården, hvor han som ung landarbejder gjorde tjeneste. Marius Jørgensens erindringer gengives her i forkortet form:

Østrupgård havde på min tid 360 tdr. land, heri indbefattet 40 tdr. land fra en nedlagt mindre ejendom på egnen. Besætningen bestod af 90 køer og ungkreaturer. Der var 9 spand heste, hvoraf de 8 var til markarbejde, medens det ene spand var til finere kørsel. 1903 blev den første binder anskaffet, før den tid udfør-

tes alt arbejde med håndkraft. Tærskningen udførtes med en kraftig maskine, trukket af 6 heste forspændt en hesteomgang. Kornafløbet fra maskinen lå ca. 15 cm over gulvet, så alt korn skulle øses i sække. Halmen blev i reb båret fra maskinen og til staldloftet. Avlen kunne et enkelt år andrage 2500 tønder korn.

Folkeholdet skiftede hyppigt. Det fortaltes, at der på en måned var udstedt 150 fæstesedler fra fæstekontoret i Odense til folk, der søgte arbejde på gården. De nåede ikke allesammen til Østrupgård, men mødte på vejen til deres nye arbejdsplads andre, der havde forladt gården, og så slog de nye og de gamle følgeskab tilbage til fæstekontoret i Odense.

Daglønne androg 65 øre plus kost og logi. Husmænd på egnen, der lejlighedsvis arbejdede på gården modtog tjente 1 krone, men det var på egen kost. I høstens tid var daglejen 175 øre for mandlige og 125 øre for kvindelige arbejdere. Malkekonerne fik 25 øre for at malke et hold køer på 27 stk.

Drikkeriet var slemt på Østrupgård, men vel ikke

Returadresse: Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænget 9, 2840 Holte

værrer end så mange andre større gårde. Der savnedes en opvarmet opholdsstue, hvor karlene kunne få deres tøj tørret i regnperioder. Nogle havde ikke andet tøj end det, de havde på kroppen ved ankomsten.

Arbejdet begyndte kl. 5 om morgenen med at vande og strigle hestene i en halv times tid. Derefter var der davretid til kl. 6, da forvalteren ringede med en klokke, der var ophængt på borggårdens mur. Alle karlene tog opstilling i hestestalden, hvor forvalteren nu begyndte at sætte i arbejde, først ved nr. 1 og derefter videre hele rækken igennem. Så var der hurtig udrykning til de forskellige arbejdssteder. Afstanden fra gården og til de yderste marklodder var 3½ km. Når der blev arbejdet i disse marker, kom staldkarlen kørende ud med varmt mad til karlene og foder til hestene.

Hestene blev i middagspausen bundet i et markhus, der var indrettet til ophold for folk og heste. Det var staldkarlens opgave at pleje hestene i rummet og fylde deres muleposer. Der holdtes fyraften kl. 19. Det hændte en aften, da det havde øsregnet det meste af dagen, at de var hjemadgående lidt for tidligt. Uheldigvis mødte de forpagteren, og han kommanderede hele styrken tilbage til ploven. Da der atter var spændt for, lød ordren: »Så er det fyraften«!

I høstens tid holdtes der ikke fyraften til nogen bestemt tid, især ikke hvis der skulle køres korn ind. Så kunne klokken godt blive 22 eller mere. Så blev de svagtlysende flagermuslygter tændt i laden. I lidt ældre tid foregik høsten med le og mejered. Der kunne da være 20 mand til at høste, og når de havde hver en pige eller daglejer til at binde kornet i neg, så var det en lang række, og der kunne falde mange muntre og saftige ord under arbejdet.

På sådanne dage blev mandskabet godt beværtet med gammelt øl, d. v. s. øl, der var brygget sidst på vinteren og derefter lagret til høst. Øllet blev af en dreng kørt ud i marken, og det skvulpede godt i nogle store lejler, der kunne rumme 16 l.

Sådanne lejler var forøvrigt nogle uhygiejniske beholdere, som alle måtte drikke af, og rengøringen var vel ikke den allerbedste.

Når høsten var ved at slutte, mødte gerne nogle ekstra arbejdere og unge mennesker for at tjene til høstgildet. Regelen var, at hvis en mand havde gjort en dags arbejde uden dagløn, så havde han tjent til høstgildet, men havde han arbejdet i tre dage, fik han dagleje og tillige høstgildet.

Ved hjemkørsel af det sidste læs korn, var heste, vogn og kørekarl smukt pyntet med blomster og grønne grene.

Læsset var kun lille, ca. 3 lag lagt ovenpå haverne, men så blev der fyldt op med så mange høstarbejdere, som der var plads til. Turen gik op i borggården og hen foran hovedtrappen, hvor fruene og pigerne serverede snaps og æbleskiver. Om aftenen dansedes der i kasteloen (der hvor tærskemaskinen stod). Fjorten dage efter holdtes der høstgilde, og der blev ikke sparet på mad eller drikkevarer. Samtlige arbejdere med familie var indbudt. Måltidet bestod af kødbollesuppe og peberrodskød samt kaffe. Der var musik af tre musikanter. Når spisningen var overstået, blev bordene sat til side, og der spilledes op til dans i den smukt pyntede sal. Det var en fast regel, at gårdens frue og smed åbnede dansen med en vals. Når klokken var 24, serveredes der punch, og lige så meget, som folk ville drikke, og der blev drukket meget, før dansen begyndte påny. Det var en fornøjelse at se de unge karle svinge pigerne, og de gamle daglejere træde dansen med deres koner, der alle havde fået deres ungpigekulør efter spisning og skåltaler.

Gildet kunne blive ved til 3-4 tiden, så malkepigerne lige kunne nå at skifte dansetøj med malkedragter.

Til høstgildet blev der slagtet en god kvie, hvoraf noget gik til suppe og andet til pålæg. Der var smurt smørrebrød, så alle deltagere kunne spise efter behag.

Men efterhånden som mekaniseringen vandt frem, og vel især på de større landbrug, svandt folkeholdet ind. Omkring 1914 begyndte landarbejderne at organisere sig, så arbejdstiden blev fastlagt, og der måtte betales for overarbejde. Arbejdsmænd i eget hus ved bedriften fik også bedre løn- og arbejdsforhold. Men der forsvandt også nogle goder og fordele. De bosiddende arbejdere kunne tidligere glæde sig over billigt korn og mælk og måske tørv og brænde, ligesom de sommetider kunne låne en hest og et køretøj til privat kørsel.

Omkring 1925 var mandskab og besætning på Østrupgård svundet stærkt ind. En tid var der blot tre mand og tre spand heste. En del af jorden blev udlagt til frøkultur, og der gennemførtes en stor udstykning. Det var udpint jord, der tildeltes nybyggere.

Der blev oprettet 37 ny brug, og der forestod et næsten umenneskeligt slid for mænd og kvinder, men nye hjem oprettedes på den gamle herregårdsjord.

Nu er Østrupgård igen en ret stor bedrift med eget jordareal ved bygningerne og tillige ved jordkøb i nærheden. Gårdens ejer, arkitekt Jan Hansen, har kontor og tegnestue i de gamle stuer i hovedbygningen og han nærer omhu for de historiske bygninger.

